

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут економіки та управління
Факультет менеджмент

Кафедра публічного управління та адміністрування і міжнародної
економіки

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

методичні рекомендації до виконання курсових робіт для здобувачів вищої
освіти ступеня «магістр» спеціальності 281 «Публічне Управління та
адміністрування» денної та заочної форми навчання

Миколаїв
2019

УДК : 351
П 88

Друкується за рішенням науково-методичної комісії факультету менеджменту Миколаївського національного аграрного університету від протокол № 9 від 26.02.2018

Укладачі:

І.В.Гончаренко – д-р екон. наук, професор кафедри публічного управління та адміністрування і міжнародної економіки, Миколаївський національний аграрний університет;

А. В.Ключник – д-р екон. наук, професор кафедри публічного управління та адміністрування і міжнародної економіки, Миколаївський національний аграрний університет;

Н. І. Галунець – асистент кафедри публічного управління та адміністрування і міжнародної економіки, Миколаївський національний аграрний університет.

Рецензенти:

О.І. Котикова – д-р екон. наук, професор кафедри економіки підприємств Миколаївського національного аграрного університету

А.В. Слюсаренко – канд. екон. наук, в.о. доцент, кафедри менеджменту ЗЕД Миколаївського національного університету імені

В.О.Сухомлинського

© Миколаївський національний аграрний університет, 2019

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	5
1.1 Цілі та завдання курсової роботи.....	5
1.2 Етапи підготовки курсової роботи.....	6
1.3. Основні вимоги до курсової роботи.....	7
2. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	8
2.1 Вибір і обґрунтування теми курсової роботи.....	8
2.2. Підбір та опрацювання літератури.....	10
2.3 Складання плану і узгодження його з науковим керівником.....	11
2.4 Обсяг, структура і зміст курсової роботи.....	12
3. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВИХ РОБІТ.....	18
3.1 Нумерація сторінок, розділів, підрозділів, пунктів і підпунктів...	19
3.2 Ілюстрації.....	20
3.3 Таблиці.....	20
3.4 Формули та рівняння.....	21
3.5 Посилання на використанні джерела.....	22
3.6 Додатки	22
3.7 Список використаних джерел	22
4. РЕЦЕНЗУВАННЯ І ЗАХИСТ КУРСОВИХ РОБІТ.....	23
5. ДОДАТКИ.....	24

ВСТУП

В Україні за роки незалежності відповідно до Конституції України постійно змінюється структура та функціонування органів публічної влади всіх рівнів. Розвиток всіх форм власності та громадянського суспільства вимагають перетворення бюрократичного апарату на ефективну систему урядування, яка сприятиме задоволенню прав та законних інтересів громадян.

Метою навчальної дисципліни "Публічне управління та адміністрування" є опанування студентами теоретичними знаннями з питань публічного адміністрування та набуття практичних вмінь і навичок щодо застосування законів, принципів, методів, технологій та процедур в управлінні суб'єктами публічної сфери; набуття вмінь та формування компетентностей, необхідних для виконання функцій та реалізації повноважень керівника (фахівця) суб'єкта публічного адміністрування, в тому числі для органів державної влади та місцевого самоврядування.

Курсова робота виконується здобувачами вищої освіти на завершальному етапі вивченні дисципліни і є однією із форм виявлення теоретичних і практичних знань, вміння їх застосовувати при вирішенні конкретних економічних, соціальних та виробничих завдань. Вона покликана показати, як здобувач вищої освіти володіє методикою і технікою проведення самостійного дослідження, наскільки він уміє аналізувати, узагальнювати і формулювати висновки із результатів дослідження, працювати з інформаційними та літературними джерелами.

Поряд з цим курсова робота має бути самостійно виконаним завданням, в якому здобувач вищої освіти відображає своє вміння авторитетної аргументації теоретичних положень, систематизації та узагальнення матеріалу і розробки конкретних пропозицій. Методичні вказівки містять основні вимоги до змісту та оформлення курсової роботи, організації її виконання, порядку захисту та оцінювання.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1 Цілі та завдання курсової роботи

Курсова робота є однією з найефективніших форм самостійної роботи здобувача вищої освіти. Вона свідчить, наскільки знання, здобуті здобувачами вищої освіти в процесі вивчення курсу «Публічне управління та адміністрування» є глибокими і фундаментальними; характеризує вміння здобувач вищої освіти самостійно дослідити поставлені питання обраної теми.

Основними цілями у виконанні курсової роботи є:

- закріплення теоретичних знань набутих здобувачами вищої освіти протягом вивчення дисципліни «Публічне управління та адміністрування»;
- розвиток у здобувачів вищої освіти навичок самостійної роботи із спеціальною літературою, довідниками, джерелами статистичної інформації, тощо;
- вироблення вміння узагальнювати теоретичні матеріали та самостійно формулювати висновки і пропозиції;
- прищеплення навичок, обґрунтування і обстоювання власної точки зору з проблем, що досліджуються.

У процесі реалізації цілей необхідно вирішити такі завдання:

- систематизувати матеріали літературних джерел за обраною темою;
- дослідити історичний аспект розвитку проблеми і дати характеристику її сучасного стану;
- вивчити нормативно-законодавчу базу щодо запропонованих питань;
- узагальнити вітчизняний та зарубіжний досвід у рамках досліджуваної проблеми;
- визначити тенденції та перспективи розвитку досліджуваних економічних явищ.

Вимоги до курсової роботи включають:

- актуальність, відповідність сучасному стану і перспективам розвитку економіки та процесам реформування в Україні;

- наявність теоретичної, розрахунково-аналітичної та розрахунково-конструктивної частини (з аналітичними таблицями, графіками та діаграмами) виконані із використанням спеціального програмного забезпечення;

- самостійність дослідження економічної проблеми, аналіз сучасного стану та перспектив розвитку досліджуваних економічних явищ, що демонструють здатність здобувачів вищої освіти теоретично осмислювати економічні проблеми, робити на основі аналізу відповідні висновки і вносити пропозиції;

- відображення сумлінності здобувачів вищої освіти у використанні даних звітності та опублікованих матеріалів інших авторів.

Курсова робота повинна бути логічно побудованою й мати характер цілісного й завершеного самостійного дослідження. Тематика курсових робіт має відповідати завданням навчальної дисципліни і тісно пов'язуватися з практичними потребами конкретного фаху.

До написання допускаються здобувачі вищої освіти, які оволоділи всіма видами теоретичного і практичного навчання.

Керівництво здійснюється, як правило, найбільш кваліфікованими викладачами кафедри публічного управління та адміністрування і міжнародної економіки.

1.2. Етапи підготовки курсової роботи

Весь процес підготовки й захисту роботи складається з ряду послідовних етапів:

- вибір теми й узгодження її з науковим керівником;
- підбір, вивчення літератури та інформаційних джерел;
- складання попереднього плану;
- консультація з викладачем — керівником й уточнення плану курсової роботи;
- написання та оформлення тексту курсової роботи;

- подання завершеної курсової роботи на кафедру публічного управління та адміністрування і міжнародної економіки для рецензування;
- доопрацювання роботи згідно із зауваженнями керівника;
- підготовка до захисту курсової роботи.

У процесі виконання курсової роботи здобувач вищої освіти має право консультуватися у керівника. На розсуд керівника може здійснюватися проміжне консультування по окремих розділах роботи.

Здобувач вищої освіти повинен об'єктивно оцінити свої знання, здібності до досліджень, ступінь освітленості проблеми, можливості доступу до інформації.

1.3. Основні вимоги до курсової роботи

Основні вимоги до написання здобувачами вищої освіти курсової роботи: актуальність теми, достатній теоретичний рівень, дослідницький характер, граматична і стилістична правильність, дотримання стандартів щодо оформлення.

Курсова робота допомагає здобувачам вищої освіти системно показати теоретичні знання з вивченої дисципліни, оволодіти первинними навичками дослідної роботи, з практичними даними роботи конкретних підприємств, організацій (установ) збирати дані, аналізувати, творчо осмислювати, формулювати висновки, пропозиції та рекомендації з предмету дослідження.

Виконання курсової роботи повинне сприяти поглибленому засвоєнню лекційного курсу і отриманню навичок у галузі вирішення практичних завдань. Це потребує від здобувач вищої освіти не тільки знань загальної і спеціальної літератури з теми, а й умінь проводити економіко-математичні, експертні та інші дослідження, пов'язувати питання теорії з практикою, робити узагальнення, формувати висновки та пропозиції з поліпшення ефективності розвитку публічного управління.

На якість курсової роботи суттєво впливає вміле використання практичного матеріалу. Підбір даних підприємства, їх критичне осмислення та обробка є досить важливим етапом у підготовці і написанні курсової

роботи. Курсова робота повинна бути логічно побудованою й мати характер цілісного й завершеного самостійного дослідження.

Курсова робота, яка містить пряме списування матеріалу із різних джерел – підручників, монографій, методичних рекомендацій, журналів – оцінюється незадовільно, а здобувач вищої освіти, які подали такі роботи, затверджується нова тема.

Текст курсової роботи треба структурувати. Матеріал роботи викладається послідовно, логічно пов'язано. У тексті не повинно бути стилістичних і граматичних помилок. Обов'язкова умова – єдиний стиль роботи. Якість курсової роботи суттєво погіршується, якщо має сукупність різностилістичних, погано пов'язаних між собою компонентів. Формування навичок і вмінь грамотного викладення тексту – одне з важливих завдань курсової роботи.

Оформлення курсової роботи повинно відповідати чинним стандартам. Необхідне послідовне комплектування складових роботи. У тексті треба дотримуватись правил цитування, правильно оформлювати посторінкові посилання. Належним чином слід оформлювати список використаної літератури. Дотримання цих вимог сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти культури оформлення наукових праць, важливої для їхньої майбутньої професійної діяльності.

2. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

2.1 Вибір і обґрунтування теми курсової роботи

На початку навчального року, викладачами кафедри публічного управління та адміністрування і міжнародної економіки, складається та затверджується перелік тем, які щорічно переглядаються і доповнюються з урахуванням змін, що відображають сучасний стан справ в публічному управлінні та адмініструванні, а також нормативних вимог і законодавчо-нормативної бази у публічній сфері.

Після затвердження, вони надаються здобувач вищої освіти для вибору теми і наукового керівника. Тема курсової роботи повинна обиратися здобувачем вищої освіти самостійно. Практика підготовки робіт показує, що процесу вибору теми в багатьох випадках передує вивчення спеціальної літератури.

При виборі теми здобувач вищої освіти повинен взяти до уваги:

- відповідність теми науковим інтересам здобувачу вищої освіти, як на теперішній час так і у довгострокову періоді;
- актуальність теми дослідження, зумовлена сучасними тенденціям теорії і практики публічного управління та адміністрування розвитку територій;
- наявність літератури та емпіричних даних за обраною темою.

Ознайомившись з тематикою робіт, проконсультувавшись у викладача кафедри, здобувач вищої освіти обирає тему з урахуванням індивідуальних здібностей. Тема може бути продовженням і розвитком науково-дослідженої роботи здобувач вищої освіти у наукових гуртках «Поглиблене вивчення тенденцій в міжнародній економіці» та «Потенціал сільських територій». Дозволяється опрацювання індивідуальної теми поза запропонованим переліком, але за умови її актуальності та відповідності дисципліні «Публічне управління та адміністрування», а також попереднього узгодження з лектором (науковим керівником).

Вибір теми курсової роботи варто здійснювати на самому початку семестру, в якому викладається дисципліна. Вибрана тема закріплюється за здобувач вищої освіти та реєструється на кафедрі публічного управління та адміністрування і міжнародної економіки.

Не допускається виконання роботи з однієї теми двома здобувач вищої освіти. Тема може бути однаковою, якщо певна проблема досліджується для різних суб'єктів (установ, органів місцевого самоврядування, організацій).

Перелік рекомендованих тем курсових робіт для здобувач вищої освіти спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» наведений в Додатку А.

Обираючи тему курсової роботи, варто враховувати й деякі універсальні правила: тема повинна бути достатньо вузькою, щоб була можливість розглянути її більш чи менш повно у межах роботи відносно невеликого обсягу. Однак вона повинна бути водночас і достатньо важливою, вартою уваги дослідника. Матеріали для дослідження теми повинні бути доступними або в бібліотеці Миколаївського НАУ, або в інших бібліотеках міста. Вибирати теми варто в межах власної компетенції. Слід пам'ятати, що теми не є рівнозначними за складністю опрацювання. Є теми прості у виконанні, а є такі, що потребують кропіткої дослідницької праці. Є теми всебічно досліджені, але є й такі, дослідження яких потребуватиме значних зусиль і тривалого часу.

2.2. Підбір та опрацювання літератури

Підбір та опрацювання літератури є фундаментом курсової роботи, тому підійти до складення примірного списку необхідної літератури здобувач вищої освіти повинен з великою відповідальністю.

Під час вивчення літературних джерел здобувачу вищої освіти рекомендується здійснювати необхідні нотатки щодо бібліографії опрацьованого матеріалу, які у систематизованому вигляді дозволять проаналізувати сучасний стан досліджуваної проблеми, виявити перспективні напрями дослідження, сформулювати власне бачення змісту курсової роботи, а в підсумку – полегшить коректне цитування використаної літератури по тексту курсової роботи.

Під час опрацювання літературних джерел на особливу увагу заслуговує ідентифікації питань дискусійного характеру, які повинні аналізуватися під час дослідження отримали авторську оцінку.

При підборі та опрацюванні літератури слід враховувати:

- список використаної літератури повинен містити не менше 25 джерел;
- допустиме використання Інтернет-джерел, проте вони повинні відображатись у списку використаних джерел точною Інтернет-адресою та не складати більшості опрацьованої літератури (за винятком електронної версії періодичних видань);
- варто зосередити увагу на роботі із фаховими виданнями, тематичними підручниками, посібниками, уникати використання газетних статей публіцистичного характеру;
- обов'язковим є використання нових актуальних праць датованих останніми 2-5 роками на час написання курсової роботи;
- використання іншомовних джерел підвищує інформативну та аналітичну цінність роботи.

Окремі положення, думки, факти, які цікавлять здобувач вищої освіти, повинні бути викладені своїми словами або приведені у вигляді цитати з ***обов'язковим посиланням на першоджерела.***

Літературу здобувач вищої освіти підбирає самостійно – під час роботи у бібліотеках, або за допомогою опрацювання електронних джерел інформації. При необхідності можна звертається до керівника, але такою можливістю не слід зловживати.

2.3. Складання плану і узгодження його з науковим керівником

Приступити до написання курсової роботи здобувач вищої освіти може тільки після затвердження плану науковим керівником. План — це основа роботи, тому його складання є одним із найважливіших етапів її підготовки. План повинен відобразити напрями дослідження обраної теми, логічний зв'язок між її окремими складовими частинами, проблемну постановку окремих питань.

План курсової роботи пропонується типовий із 3 розділів, виділенням підрозділів (параграфів). Незалежно від обраного принципу побудови,

вдалий план курсової роботи повинен відповідати кільком універсальним вимогам:

- теми кожного розділу однакові за важливістю, а самі розділи – приблизно однакові за обсягом;
- охоплювати весь матеріал, що відноситься до теми, але не включати нічого зайвого;
- теми і зміст окремих розділів не повинні «накладатися»;
- жоден із пунктів плану не може повторювати назви роботи.

Зразок типового плану наводиться в додатках В, Д. Із складеного плану видно, наскільки здобувач вищої освіти засвоїв матеріал обраної теми, як він зрозумів проблему в цілому і зумів виділити суттєві, головні напрями дослідження.

Після узгодження плану здобувач вищої освіти починає писати курсову роботу. Під час її написання план може уточнюватись. Уточнення додатково погоджуються з керівником. Від правильно складеного плану багато в чому залежить і кінцевий результат виконаної роботи.

2.4 Обсяг, структура і зміст курсової роботи.

Робота повинна включати такі основні частини:

- титульну сторінку (додаток Б);
- зміст;
- вступ (додаток Е);
- виклад основного змісту теми;
- висновки;
- додатки;
- список використаних джерел.

Написанню роботи варто придати певну послідовність. Спочатку слід підготувати: вступ, перший розділ і додатки до нього, потім другий розділ і додатки до нього, третій розділ і додатки до нього, висновки. Після цього редагується основна частина роботи – розділи й додатки до них. Далі

уточнюється зміст вступу й висновків, формується список джерел, перелік прийнятих скорочень (при необхідності), прийнятих термінів (при необхідності), зміст, титульний лист. По завершенні остаточно редагується вступ й висновки.

Розробка кожної складової частини роботи має свої особливості.

Титульний лист є першою сторінкою курсової роботи. Він містить дані, які розміщуються в наступній послідовності:

- найменування міністерства, якому підпорядкований вуз;
- найменування вищого навчального закладу,
- факультету та кафедри, де виконано роботу;
- прізвище, ім'я, по батькові автора;
- назву (тему) курсової роботи;
- шифр групи, прізвище, ініціали та підпис здобувача вищої освіти;
- науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ініціали і підпис наукового керівника;
- відмітку про допуск до захисту, дату, місто і рік написання.

Взірець оформлення титульної сторінки курсової роботи, яка виконується здобувачем вищої освіти факультету менеджменту МНАУ спеціальності 281 «Публічного управління та адміністрування».

У вступі необхідно розкрити значення теми, обґрунтувати її актуальність. Актуальність – це значущість даної праці в контексті сучасної наукової та політичної думки. Після актуальності зазначають **мету** роботи. **Мета** - це універсальна наукова установка, вирішенню якої присвячена робота в цілому; це стратегічна ціль, якій підпорядковані всі завдання. Тут же необхідно поставити **і завдання**, які ставляться при виконанні роботи. **Завдання** – це чіткіші, дрібніші за мету питання (проблеми), які аналізуються в окремих розділах. Виокремлення завдань є закономірним етапом наукового аналізу вибраної теми. Завдання роботи формулюються – також стисло, одним реченням - відповідно до її мети. Всі завдання разом повинні дати уявлення, що саме необхідно зробити, аби досягти мети.

При з'ясуванні об'єкта, предмета дослідження необхідно зважати на те, що між ними і темою роботи є системні логічні зв'язки.

Об'єкт дослідження (процес або явище, що породжує проблемну ситуацію і обране для вивчення). Об'єкт дослідження — це частина об'єктивної реальності, яка на цьому етапі стає предметом практичної і теоретичної діяльності людини як соціальної істоти (суб'єкта). Наприклад, об'єктом дослідження є процеси, що відбуваються в публічній сфері за напрямками дослідження.

Предмет дослідження є таким його елементом, який включає сукупність властивостей і відношення об'єкта, опосередкованих людиною (суб'єктом) у процесі дослідження з певною метою в конкретних умовах. Наприклад, предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні питання подальшого розвитку за напрямами дослідження.

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага здобувача вищої освіти, оскільки предмет дослідження визначає тему роботи, яка визначається на титульному аркуші як її назва.

Вступ має складати 1–2 сторінки друкованого тексту.

Основна частина курсової роботи (40 – 45 сторінок) складається з розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів. Кожний розділ починають з нової сторінки. Розділи курсової роботи повинні за своєю назвою, структурою, змістом відповідати завданням дослідження поставленої проблеми. Кожен розділ повинен містити короткі висновки, які узагальнюють результати дослідження, отримані автором. Необхідно, щоб кількість зайнятих сторінок була рівномірно розподілена між розділами, а усередині розділів – між підрозділами.

У першому розділі, (8 - 10 сторінок) потрібно викласти основні теоретичні й методичні положення теми, проблемні питання, уточнити їх та

поглибити з урахуванням сучасних тенденцій розвитку предмета аналізу.

Автору слід показати:

- глибокі знання сучасного рівня досліджень у сфері публічного управління та адміністрування;
- огляд літературних джерел за обраною темою дослідження;
- світовий досвід в розвитку певного явища або процесу публічної сфери;
- класифікаційні категорії процесів та елементів за обраною темою;
- понятійний апарат стосовно основних категорій публічної сфери тощо.

Другий розділ курсової роботи – аналітична частина – повинна містити 2-3 підрозділи (параграфи), виходячи із загальних теоретичних положень, які розглядаються в першому розділі.

Другий розділ традиційно присвячується інформаційно-описовому та статистично-аналітичному обґрунтуванню тематичної проблематики, у рамках якої представляється методологія та методика дослідження. Виходячи з логіки виконання курсового дослідження та структурної побудови курсової роботи, другий розділ складає інформаційно-аналітична частина. Тут розкриваються сучасні погляди і підходи до розв'язання проблематики у контексті конкретної ситуації управлінської діяльності органу державної влади/місцевого самоврядування.

Доцільно розкрити зміст проблеми, що досліджується, з використанням фактичних даних у тих чи інших аспектах діяльності органів державної влади/місцевого самоврядування.

У цьому розділі можна докладно зупинитися на висвітленні методичних аспектів теми дослідження, розглянути їх з різних позицій. Для цього доцільно провести огляд наукової інформації щодо методів дослідження, виявити розходження в основних підходах і поглядах на проблему, висвітлити головні практичні положення й їхні розбіжності з практикою діяльності конкретного органу влади. При цьому можна

проілюструвати власні дослідження статистичними даними або соціологічним опитуванням, зведеними у табличні дані, або іншими даними, представленими у формі графіків, схем, діаграм тощо.

Опис, характеристика сучасного стану предмету та об'єкту дослідження, діагностування діяльності підприємства щодо обраного напрямку дослідження, ґрунтовний аналіз із використанням накопиченого фактичного матеріалу та із залученням усіх теоретичних знань, певного методичного інструментарію.

Кожне дослідження повинне базуватися на основних закономірностях і принципах теорії та практики управління, досягненнях наукової думки, обґрунтованих і систематизованих твердженнях, представляючи собою конкретизацію (а частіше – їх наслідок) стосовно досліджуваного об'єкту з необхідною аргументацією.

Здобувач вищої освіти має грамотно оперувати поняттями і термінами державно-управлінської термінології, поняттями і методами наукових дисциплін, стежити за тим, щоб вузькоспеціальні терміни вживалися у правильному контексті.

У другому розділі обґрунтовується вибір конкретних методів вирішення поставлених завдань, розробляються основні моделі такого рішення, проводиться аналіз існуючих підходів і методів у певній сфері державного управління, визначаються та обґрунтовуються відповідні моделі удосконалювання державно-службової діяльності або адміністрування. Модель вирішення дослідницьких завдань містить критерії рішення, основні обмеження, вимоги до точності або оцінювання ефективності механізму (моделі), що має досягатись. Така модель може бути представлена у вигляді аналітичного опису послідовності визначених дій, або у формі опису її алгоритмічної реалізації практичних заходів, управлінських операцій тощо. Однак, не слід захоплюватися надмірною схематизацією або ідеалізацією теоретичних побудов, деталізацією загальновідомих способів теоретичного

моделювання. Основний акцент потрібно зробити на елементах конкретного використання проектних заходів.

У курсовій роботі можуть використовуватися різноманітні моделі: системно-структурного чи функціонального аналізу, логіко-інформаційної побудови експертного оцінювання. У будь-якому випадку в аналітичному розділі повинні бути визначені методи об'єктивної оцінки ефективності пропонуваніх проектних рішень.

Перевагою роботи, безумовно, має стати використання офіційних даних службового характеру з практики конкретних виробничих суб'єктів, їх підрозділів, зрозуміло, якщо ці відомості не є закритими. Такі відомості можуть бути почерпнуті у ході практики/стажування (навчального стажування або в інших формах участі здобувача у роботі державних органів).

Характеристика й аналіз діяльності органу державної влади – бази дослідження. Підвищення ефективності та якості системи управління, удосконалення механізмів державного управління, інформатизація органу державної влади, раціоналізація й оптимізація функцій державного управління складають головну мету дослідження. Характеристика й аналіз діяльності органу державного управління та відповідних служб проводяться від загального до локального з наступним поглибленням і розширенням.

Завершуються данні підрозділи загальним висновком щодо проведеного аналізу за темою курсової роботи з виявленням показників, які потребують покращення.

Загальний обсяг аналітичної частини становить 15–20 сторінок.

В третьому розділі (розділ пропозиції) формулюються перспективні напрями в розвитку даної теми; даються прогностичні оцінки, планові та проектні розрахунки варіантів розвитку об'єкта дослідження; визначаються перспективні заходи, сприяють підвищенню ефективності його функціонування. Обсяг даного розділу 17 - 15 сторінок.

Варто зауважити, що основний зміст теми курсової роботи повинен бути розкритий з використанням практичного матеріалу, який підтверджує теоретичні положення. У роботі необхідно теоретичний матеріал підкріпити конкретними прикладами та розрахунками, таблицями, схемами, обліковими реєстрами, формами фінансової, податкової, статистичної та спеціальної звітності, блок-схемами, рисунками. Кожен розділ роботи повинен закінчуватись коротким висновком (2-3 речення), що включає підсумок викладеного та частково обґрунтовує зміст наступного розділу.

У висновках необхідно коротко навести підсумки досліджень, які були проведені у курсовій роботі; показати важливі теоретичні та практичні результати, які впливають із I та II розділів основної частини роботи; вказати основні недоліки та шляхи (пропозиції) з практичного використання його результатів. Кожен з таких висновків - це чітка відповідь на поставлене в дослідженні завдання. У висновках вказується, які з поглядів на проблему отримали підтвердження, а які вимагають подальшого уточнення. У висновках також обґрунтовується, чи ставиться під сумнів необхідність і перспективність подальшого дослідження проблеми, пропонуються нові напрямки, які виявились у ході проведеного дослідження. Висновки повинні бути короткими й у стислому виді містити пророблені в ході написання параграфу або питання міркування.

Усі додатки до курсової роботи повинні бути правильно оформлені і містити достовірний практичний матеріал.

Виконуючи курсову роботу здобувач вищої освіти повинен продемонструвати знання і вміння правильно організувати дослідну роботу, оформити її результати і показати готовність до виконання підсумкової роботи з фаху.

3. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Обсяг курсової роботи має становити 40-45 друкованих сторінок з використанням шрифту текстового редактора Word – Times New Roman,

розмір 14 з міжрядковим інтервалом 1,5. Текст необхідно друкувати, залишаючи поля таких розмірів: верхнє та нижнє – 20 мм, лїве – 25-30 мм, праве –15 мм.

Заголовки структурних частин курсової роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «ДОДАТКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», друкують великими літерами напівжирним шрифтом посередині сторінки. Кожну структурну частину курсової треба починати з нової сторінки. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом повинна дорівнювати 3-4 інтервалам.

Кожну структурну частину курсової роботи треба починати з нової сторінки.

До загального обсягу курсової роботи не входять додатки, список використаних джерел, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Але всі сторінки зазначених елементів курсової роботи підлягають суцільній нумерації.

3.1. Нумерація сторінок, розділів, підрозділів, пунктів і підпунктів

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, рисунків (малюнків), таблиць, формул подають арабськими цифрами. Першою сторінкою курсової роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок курсової роботи. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці

номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: «2.3.» (третій підрозділ другого розділу).

3.2 Ілюстрації

Рисунки (схеми, графіки, та інші ілюстративні матеріали) і таблиці необхідно подавати в курсовій роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Кожна ілюстрація має відповідати тексту, а текст – ілюстрації. У тому місці, де викладається тема, пов'язана з ілюстрацією, і де читачеві треба вказати на неї, розміщують посилання у вигляді виразу в круглих дужках «(рис. 3.1)» або зворот типу: «...як це видно з рис. 3.1» або «... як це показано на рис. 3.1».

Назва і номер рисунку ставляться під ним. Рисунки позначають словом «Рисунок» і нумерують послідовно в межах розділу. Номер рисунка повинен складатися з номера розділу і порядкового номера рисунка, між якими ставиться крапка.

Наприклад:

Рисунок - 1.2 (другий рисунок першого розділу). Номер рисунка, його назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під рисунком.

3.3 Таблиці

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті, так, щоб її можна було читати без повороту переплетеного блоку роботи або з поворотом за стрілкою годинника. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на наступну сторінку. При перенесенні таблиці на наступну сторінку назву вміщують тільки над її першою частиною. Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери, курсивом. Заголовки граф повинні починатися з великих літер, підзаголовки - з маленьких, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони є самостійними.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. В правому верхньому куті над відповідним

заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу).

Якщо в розділі курсової роботи одна таблиця, її нумерують за загальними правилами. Рисунки і таблиці, розміщені на окремих сторінках потрібно перенести у додатки.

При перенесенні частини таблиці на іншу сторінку слово «Таблиця» та її номер вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовж. табл.» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовж. табл.1.2».

3.4. *Формули та рівняння*

Формули в роботі нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (3.1) (перша формула третього розділу). Номер формули при її перенесенні вміщують на рівні останнього рядка.

Формули, котрі мають у складі знаки суми, добутку, диференціювання, інтегрування, розміщують на окремих рядках. Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони наведені у формулі. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки (Додаток Р). Якщо формула чи рівняння не вміщується в один рядок, його слід перенести після знака рівності (=), або після знаків плюс (+), мінус (-), множення. Загальне правило пунктуації в тексті з формулами таке: формула входить до речення як його рівноправний елемент. Тому в кінці формул і в тексті перед ними розділові знаки ставлять відповідно до правил пунктуації.

3.5 Посилання на використанні джерела

При написанні курсової роботи автор повинен обов'язково посилатися на авторів і джерела, з яких запозичив матеріали або окремі результати. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа. Посилатися слід на останні видання публікацій. Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул. Посилання в тексті курсової роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань у списку літератури, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [1-7]...», «...[12, с. 26-34]...», або «...[9, с. 543-545; 25, с. 8]...».

3.6 Додатки.

Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток_____» і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, И, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б. Один додаток позначається як додаток А.

Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад, А.3 – третій розділ додатка А. Рисунки, таблиці та формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: Рис. Б.2 - другий рисунок додатка Б; формула (А.1) - перша формула додатка А.

3.7. Список використаних джерел.

Бібліографічний опис джерел подається у списку після висновків додатків курсової роботи. Літературні джерела розміщуються в списку в

алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Бібліографічний опис джерел складають відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи. Приклад оформлення списку джерел наводиться у *додатку 3*.

6. РЕЦЕНЗУВАННЯ І ЗАХИСТ КУРСОВИХ РОБІТ

Курсова робота подається на кафедру публічного управління та адміністрування і міжнародної економіки за затвердженим графіком. Протягом 10 днів вона перевіряється та рецензується викладачем кафедри. Перевірена робота повертається здобувачу вищої освіти для підготовки до захисту.

При підготовці до захисту здобувач вищої освіти повинен уважно ознайомитися з усіма зауваженнями і продумати відповіді на них. Якщо в роботі допущені арифметичні помилки і методичні неточності, потрібно зробити додаткові розрахунки і дати пояснення в кінці роботи після підпису викладача.

Роботи, які не відповідають вимогам за змістом або оформленням, до захисту не допускаються і повертаються здобувачу вищої освіти на доопрацювання або перероблення. Захист складається з усного повідомлення про результати виконання роботи і відповідей на запитання викладача. Підтримується відкритий захист курсової роботи. Оцінка захисту курсової роботи здійснюється експертною комісією згідно уніфікованих критеріїв:

- зміст роботи;
- оформлення;
- якість емпіричного матеріалу;
- огляд літератури;
- вільне володіння матеріалом (доповідач не зачитує);
- якість презентаційного матеріалу;
- відповіді на запитання.

Після захисту курсової роботи виставляється підсумкова оцінка, яку проставляють в екзаменаційну відомість і залікову книжку здобувач вищої освіти.

ДОДАТКИ

Орієнтована тематика курсових робіт з дисципліни «Публічне управління та адміністрування» для здобувач вищої освіти спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

1. Удосконалення управління розвитком територій об'єднаних громад (на прикладі конкретної територіальної громади).
2. Краудсорсинг як інструмент підвищення ефективності процесів підготовки та реалізації стратегічних планів об'єднаних територіальних громад (на прикладі конкретної територіальної громади).
3. Формування системи управління розвитком в територіальній громаді (на прикладі конкретної територіальної громади).
4. Стратегічне управління місцевими програмами та проектами
5. Формування системи взаємодії органів виконавчої влади та місцевого самоврядування щодо спільного вирішення проблем розвитку громади (на прикладі конкретного органу виконавчої влади, органу місцевого самоврядування на рівні територіальної громади).
6. Підвищення ефективності впровадження міжнародних проектів технічної допомоги з розвитку сільських територій (на прикладі конкретного органу виконавчої влади, органу місцевого самоврядування на рівні територіальної громади).
7. Удосконалення інституту лідерства у системі державного управління (на прикладі конкретного органу виконавчої влади, органу місцевого самоврядування або державної служби).
8. Удосконалення механізму взаємодії органу місцевого самоврядування з неурядовими організаціями (на прикладі конкретного органу місцевого самоврядування).
9. Удосконалення механізму співробітництва територіальної громади з представництвами міжнародних структур та організацій (на прикладі конкретного органу виконавчої влади, органу місцевого самоврядування на рівні територіальної громади або району).
10. Удосконалення організації волонтерського руху як форми самоорганізації населення у вирішенні нагальних проблем громади (на прикладі конкретного органу виконавчої влади, органу місцевого самоврядування на рівні територіальної громади або району).
11. Удосконалення оцінювання результативності та ефективності діяльності суб'єкта державного управління (на прикладі конкретного органу виконавчої влади, органу місцевого самоврядування або державної служби).
12. Удосконалення політики залучення прямих іноземних інвестицій в аграрний сектор економіки (на прикладі конкретного органу виконавчої влади, органу місцевого самоврядування або державної служби).
13. Удосконалення системи оцінки діяльності керівників і спеціалістів (на прикладі конкретного органу державної фіскальної служби).

14. Удосконалення системи управління якістю надання медичних послуг населенню (на прикладі конкретної установи охорони здоров'я).

15. Формування іміджу керівника як чинника легітимізації державної влади (на прикладі конкретного органу виконавчої влади, органу місцевого самоврядування або державної служби).

16. Формування системи надання якісних послуг у сфері культури (на прикладі конкретної установи культури територіальної громади).

17. Формування системи реалізації принципу прозорості та відкритості у діяльності місцевої влади (на прикладі конкретного органу виконавчої влади, органу місцевого самоврядування або державної служби).

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ**

Кафедра публічного управління та адміністрування і міжнародної економіки

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни "Публічне управління та адміністрування"
на тему "XXXXXXXX"

Здобувач вищої освіти групи _____

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Викладач _____

_____ (науковий ступінь, вчене звання)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Миколаїв

20 _____

Приклади планів до курсових робіт

Приклад 1
ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ та методичні аспекти ПУБЛІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ

1.1. Сутність, функції та завдання публічного управління економікою

1.2. Економіка як об'єкт публічного управління

1.3. Методи оцінки ефективності публічного управління у сфері економіки

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ТА
ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ УКРАЇНИ

2.1. Загальна характеристика реалізації економічної політики держави

2.2. Особливості організації управління окремими галузями економіки

2.3. Оцінка ефективності публічного управління в Україні

РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ

3.1. Світовий досвід публічного управління у сфері економіки

3.2. Вдосконалення системи органів виконавчої влади у сфері економіки

3.3. Якість публічного управління як запорука добробуту населення країни

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

Приклади планів до курсових робіт

Приклад 2

ЗМІСТ

Вступ.....

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ
КОРУПЦІЇ ЯК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ЯВИЩА

1.1. Наукові положення про корупцію як суспільно-економічне явище

1.2. Моделі корупційної поведінки

1.3. Методичні підходи до оцінювання рівня корупції...

РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ТА ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ...

2.1 Аналіз корупційних дій в Україні та світі

2.2 Аналіз та оцінка чинників здійснення корупційних правопорушень

2.3 Причини поширення корупції в Україні..

РОЗДІЛ III НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ТА ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ
В УКРАЇНІ

3.1 Закордонний досвід боротьби з корупцією..

3.2 Боротьба з корупцією як необхідна умова забезпечення економічної
безпеки України

3.3 Впровадження механізмів протидії корупції

ВИСНОВКИ.....

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ЗРАЗОК ВСТУПУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Нові українські реалії спонукають до пошуку шляхів радикального покращення існуючих моделей управлінської діяльності на територіях, в адміністративно-територіальних утвореннях. Довгоочікувана реформа місцевого самоврядування в Україні, яка має забезпечити реальні можливості його розвитку, стала реальністю. Метою реформи місцевого самоврядування є, передусім, забезпечення спроможності територіальних громад самостійно, за рахунок власних ресурсів, вирішувати питання місцевого значення. Йдеться про наділення територіальних громад більшими ресурсами та про мобілізацію їхніх внутрішніх резервів. Однак навіть наділення цими ресурсами переважної більшості наявних дрібних територіальних громад їхньої спроможності не забезпечить. Тому виникає низка проблемних питань: як саме сформувати ОТГ, яка була б спроможною; яких напрямків формування дотримуватись; які стратегії формування ОТГ будуть найбільш ефективними, що і обумовило актуальність нашого дослідження.

Питанням формування спроможних територіальних громад займалось багато вчених та науковців, таких як: Л. С.Шаталова, М. Пухтинський, О. Власенко, Л. Муркович, О.Ю. Мороз, І.Дробот, С. М.Бугай, Я. Ф.Жовнірчик, А.А.Шульга, В. М. Ємельянов, А. А. Ібрагімова та зарубіжні науковці О.В.Райченко, І. Адієса та А.Н. Фомичева.

Науковці досліджували можливості розв'язати традиційні для вітчизняного місцевого самоврядування проблеми управління територіями, створення можливості повноцінної реалізації принципу субсидіарності у виконанні самоврядних повноважень та усунення управлінського «двовладдя» на територіях.

Мета і завдання дослідження. Метою курсової роботи є теоретичне обґрунтування наукових засад та розробка практичних рекомендацій щодо формування спроможних територіальних громад в Україні. Для досягнення поставленої мети необхідно розглянути та вирішити наступні задачі:

- проаналізувати підходи до трактування поняття спроможної територіальної громади;
- висвітлити основні етапи формування спроможної територіальної громад;
- розглянути методику формування спроможних територіальних громад;
- виділити основні тенденції створення та розвитку спроможних територіальних громад України;
- проаналізувати ресурсну базу об'єднаних територіальних громад Новобузького району Миколаївської області;
- охарактеризувати інфраструктурне забезпечення розвитку об'єднаних територіальних громад Новобузького району Миколаївської області;

- дослідити європейський досвід формування спроможних територіальних громад та можливість його адаптації в Україні;
- визначити напрями формування спроможних територіальних громад Новобузького району;
- розробити стратегію розвитку (формування) Вільнозапорізької територіальної громади.

Об’єктом дослідження є процеси формування спроможних територіальних громад Новобузького району Миколаївської області.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних засад щодо формування спроможних територіальних громад в Новобузькому районі Миколаївської області.

Методи дослідження. При виконанні дипломної роботи використовувалась низка методів, серед яких: метод теоретичного узагальнення і порівняння (при визначенні сутності понять територіальна громада, спроможна територіальна громада); монографічний (при визначенні поглядів учених на досліджувані проблеми, вивченні досвіду розвинутих країн щодо формування спроможних територіальних громад), абстрагування (при визначенні сутності понять і категорій), статистичний (при визначенні тенденцій створення та розвитку спроможних територіальних громад України), методи аналізу і синтезу (при аналізі ресурсної бази та інфраструктурного забезпечення об’єднаних територіальних громад Новобузького району Миколаївської області).

Інформаційну базу дослідження становили: законодавчі та нормативні акти України; наукова монографічна література; статистичні матеріали Державного комітету статистики Миколаївської області та України; відділу статистики Новобузької райдержадміністрації; наукові публікації вітчизняних і зарубіжних учених; аналітичні огляди; інформаційні ресурси комп’ютерної мережі Інтернет.

Структура та обсяг дипломної роботи. Робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний обсяг курсової роботи складає 46 сторінки друкованого тексту, включає 14 таблиць, 20 рисунків, додатки. Список використаних джерел складається з 28 найменувань на 3 сторінках.

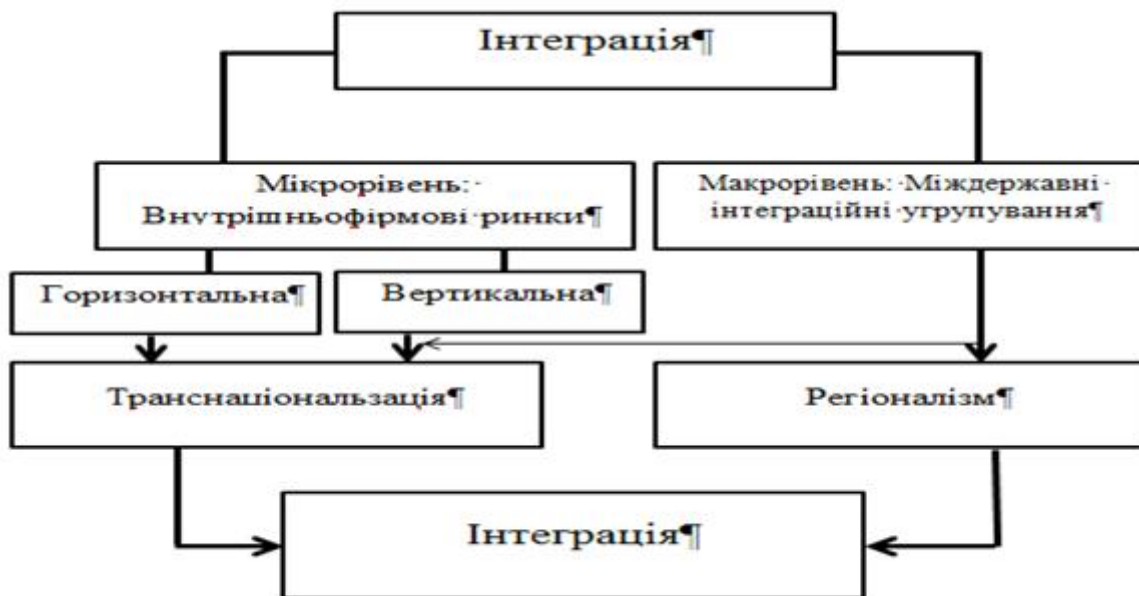

Рисунок 1.3 - Структура інтеграційного процесу

Приклад посилання на формулу

В. Безугла вважає, що одним із основних показників формування виробничого капіталу у регіоні та рівня його конкурентоспроможності є валова додана вартість, створена в регіоні в розрахунку на одну особу [5, 65]. Виходячи з цього, розрахунковий індекс конкурентоспроможності регіону можна отримати з відношення його власного валового регіонального продукту у розрахунку на одну особу до валового внутрішнього продукту у розрахунку на одну особу в Україні, тобто:

$$I = \frac{ВРП_r}{ВВП_u} \quad 1.1$$

де I – індекс конкурентоспроможності регіону;

$ВРП_r$ – валовий регіональний продукт у розрахунку на одну особу в регіоні;

$ВВП_u$ – валовий внутрішній продукт у розрахунку на одну особу в Україні.

ДОДАТОК 3

**ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ У СПИСКУ
ДЖЕРЕЛ, ЯКИЙ НАВОДЯТЬ У КУРСОВІЙ РОБОТІ**

2.2.1. Один автор

Василій Великий. Гомілії / пер. з давньогрец.Л. Звонська. Львів : Свічадо, 2006. 307 с.

Коренівський Д. Г. Дестабілізуючий ефект параметричного білого шуму в неперервних та дискретних динамічних системах : монографія. Київ : Ін-т математики, 2016. 181 с.

Матюх Н. Д. Що дорожче срібла-золота. Київ : Ін-т соц. іміджмейкінгу, 2006. 311 с.

Крамаренко О. С. Оцінювання генетичної структури та прогнозування продуктивності тварин південної м'ясної породи за ДНК маркерами : моногр. Миколаїв : Іліон, 2017. 166 с.

2.2.2. Два автори

Матяш І., Мушка Ю. Діяльність Надзвичайної дипломатичної місії УНР в Угорщині: історія, спогади. Київ : Києво-Могилян. акад., 2005. 397 с.

Ромовська З. В., Черняк Ю.В. Сімейне законодавство України. Київ : Прецедент, 2006. 93с.

Суберляк О. В., Баштанник П. І. Технологія переробки полімерних та композиційних матеріалів : підручник. Львів : Новий світ-2000, 2007. 375с.

2.2.3. Три автори

Акофф Р., Магидсон Д., Эддисон Г. Идеализированное проектирование: как предотвратить завтрашний кризис сегодня. Создание будущего организации / пер. с англ. Ф. П. Тарасенко. Днепропетровск : Баланс Бизнес Букс, 2007. 265 с.

Васильєва Л. Д., Медведенко Б. І., Якименко Ю. І. Напівпровідникові прилади : підручник. Київ : Політехніка, 2017. 556 с.

Косенко В. А., Кадомський С. В., Малишев В.В. Наноматеріали і нанотехнології та їх використання у харчовому виробництві : навч. посіб. Київ, 2017. 327 с.

2.2.4. Чотири і більше авторів

Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Ничипорук А. А. Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва. Київ : НДІ «Укragenпрому продуктивність», 2006. 106 с.

Психология менеджмента / П. К. Власов и др. ; под ред. Г. С. Никифорова. 3-е изд. Харьков : Гуманитар. центр, 2007. 510 с.

Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України : станом на 10 жовт. 2016 р. / К. І. Беліков та ін. ; за заг. ред. О. М. Литвинова.

Київ : ЦУЛ, 2016. 528 с.

2.2.5. Без автора

Воскресіння мертвих: українська барокова драма : антологія / упоряд. В. О. Шевчук. Київ : Грамота, 2007. 638 с.

Проблеми типологічної та квантитативної лексикології : зб. наук. праць / наук. ред. В. Каліущенко. Чернівці : Рута, 2007. 310 с.

Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.

2.2.6. Багатотомні видання

Історія Національної академії наук України, 1941-1945 / упоряд. Л. М. Яременко та ін. Київ : Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2007.

Джерела з історії науки в Україні. Ч. 1. 563 с. ; Ч.2. : Додатки. 343 с.

Межгосударственные стандарты : каталог в 6 т. / сост. И. В. Ковалева, Е. Ю. Рубцова ; ред. В. Л. Иванов. Львов : НТЦ «Леонорм-Стандарт», 2005.

Т. 1. 277 с. ; Т. 2. 198 с.

Кучерявенко Н. П. Курс налогового права. : в 316 т. Харьков : Право, 2007. Т. 4 : Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с.

Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с.

Бондаренко В. Г., І. Ю. Канівська І. Ю., Парамонова С. М. Теорія ймовірностей і математична статистика : підручник : у 2 ч. Київ : НТУУ «КПІ», 2006. Ч. 1. 125 с.

2.2.7. Матеріали конференцій, з'їздів

Економіка, менеджмент, освіта в системі реформування агропромислового комплексу : матеріали Всеукр. конф. молодих учених аграрників, Харків, 11-13 жовт. 2000 р. / М-во аграр. політики ; Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В.

Докучаєва. Харків, 2000. 167 с.

Кібернетика в сучасних економічних процесах : зб. текстів виступів на республік. міжвуз. наук.-практ. конф. / Держкомстат України ; Ін-т статистики, обліку та аудиту. Київ : ІСОА, 2002. 147 с.

Матеріали ІХ з'їзду Асоціації українських банків, 30 червня 2000 р. : інформ. бюл. Київ, 2000. 117 с.

Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій : зб. наук. праць / наук. ред. В. І. Моссаковський. Дніпропетровськ : Навч. кн., 2009. 275 с.

Інтеграційні процеси в економіці АПК : матер. Всеукраїнської наук.-практ. конф., м. Миколаїв, 28-30 вересня 2011 р. / гол. ред. В. С. Шебанін. Миколаїв : МНАУ, 2011. 212 с.

2.2.8. Препринти

Шиляев Б. А., Воеводин В. Н. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ/ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов. Харьков : ННЦ ХФТИ, 2006. 19с. Препринт / НАН Украины, Нац. науч. Центр «Харьк. физ.-техн. инт» ; ХФТИ 2006-4.

Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами Чорнобиль : Ін-т

пробл. безпеки АЕС НАН України, 2006. 7 с. Препринт / НАН України, Ін-т пробл. безпеки АЕС ; 06-1.

2.2.9. Депоновані наукові праці

Разумовский В. А., Андреев Д. А. Управление маркетинговыми исследованиями в регионе. М., 2002. 210 с. Деп. в ИНИОН Рос. акад. наук 15.02.02, № 139876.

2.2.10. Словники

Географія : словник-довідник / уклад. В. Л.Ципін. Харків : Халімон, 2006. – 175 с.

Тимошенко З. І., Тимошенко О. І. Болонський процес в дії : словник-довідник основ. термінів і понять з орг. навч. процесу у вищ. навч. закл. Київ : Європ. ун-т, 2007. 57 с.

Українсько-німецький тематичний словник / уклад. Н. Яцко. Київ, 2007. 219 с.

Європейський Союз : словник-довідник / ред.- упоряд. М. Марченко. 2-ге вид., оновл. Київ : К.І.С., 2006. 138 с.

2.2.11. Атласи

Україна : екол.-геогр. атлас / наук. ред. С. С.Куруленко ; Рада по вивч. продукт. сил України НАН України. Київ : Варта, 2006. 217 с.

Дроздов О. Л., Дзяк Л. А., Козлов В. О., Маковецький В. Д. Анатомія пам'яті : атлас схем і рисунків провідних шляхів і структур нервової системи, що беруть участь у процесах. Дніпропетровськ, 2005. 218 с. 2-ге вид., розшир. та доповн. Куерда Х. Атлас ботаніки / пер. з ісп. В. Й. Шовкун. Харків, 2005. – 96 с.

2.2.12. Законодавчі та нормативні документи

Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. ; за станом на 30. 09. 2016 р. Київ : Юрінком, 2016. 124 с.

Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 06.07.2005 № 2747-IVВР ; за станом на 01. 03. 2015 / Верховна Рада України. Київ : Алерта, 2016. 160 с.

Закони

Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 № 2657-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 48. С. 650.

Про вибори народних депутатів України : Закон України від 25.03.2004 № 1665-IV / Верховна Рада України. Київ : Атіка, 2004. 128 с.

Постанови

Про прийняття за основу проекту Закону України про оцінку впливу на довкілля : Постанова Верховної Ради України від 12.07.2016 № 1449-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 33. С. 16-18.

Деякі питання фінансування програм та проектів регіонального розвитку : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2016 № 827. Офіційний вісник України. 2016. № 92. С. 36-40.

Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні : Постанова Кабінету Міністрів України від 15.12.04 р. № 637. Бухгалтерія в сільському господарстві. 2005. № 5. С. 29-44.

Укази

Деякі питання Національної ради реформ : Указ Президента України від 24.10.2016 № 471/2016. Офіційний вісник України. 2016. № 200.С. 9-10.

Розпорядження

Про делегацію України для участі у переговорах щодо підготовки проекту Протоколу про Правила визначення країни походження товарів до Угоди про створення зони вільної торгівлі між державами – учасницями ГУУАМ : Розпорядження Президента України від 25.09.2015 № 720/2015-рп. Офіційний вісник Президента України. 2015. № 22. С. 44-52.

Про встановлення строку переробки алмазної сировини на митній території України : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 05.04.2012 № 176-р. Офіційний вісник України. № 14. С. 3-5.

Накази, Положення

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів : Наказ Міністерства юстиції України від 24.12.04 р. № 817 / Міністерство юстиції України. Бухгалтерський облік і аудит. 2005. № 2. С. 3-6.

Положення про порядок емісії платіжних карток і здійснення операцій з їх застосуванням : Наказ Національного банку України від 19.04.2005 № 137. Бухгалтерія. 2005. № 23. С. 11-22.

Положення про медичний огляд працівників певних категорій : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 31.03.94 № 45. Охорона праці. 2006. № 3. С. 2-9.

Листи

Щодо антикорупційного законодавства : Лист Міністерства юстиції України від 27.09.2013 № 903-0-3-13/11. Баланс-Бюджет. 2014. № 24. С. 6-8.

Про сплату орендної плати за землю і земельного податку фізичними особами : Лист Державної податкової адміністрації України від 13.05.05р. № 9179/7/17-2217. Бухгалтерія в сільському господарстві. 2005. № 13. С. 33-35.

Про фіксований сільськогосподарський податок : Лист Державної податкової адміністрації України від 23.12.2010 № 28601/7/15-0717ф. Бухгалтерія в сільському господарстві. 2011. № 2. С.5-6.

2.2.13. Стандарти

Графічні символи, що їх використовують на устаткуванні. Показчик та огляд (ISO 7000:2004, IDT) : ДСТУ ISO 7000:2004. Чинний від 2006-01- 01. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 231с. (Національний стандарт України).

ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1. : Чинний від 2005-04-01. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с. (Національні стандарти України).

Вимоги щодо безпечності контрольно-вимірювального та лабораторного електричного устаткування. Частина 2-020. Додаткові вимоги до лабораторних центрифуг (EN 61010-2-020:1994, IDT) : ДСТУ EN 61010-2-020:2005. Чинний від 2007-01-01. Київ : Держспоживстандарт України, 2007. 18 с. (Національний стандарт України).

2.2.14. Каталоги

Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : каталог-довідник / упоряд. М. Зобків. Львів : Новий час, 2003. 160 с.

Університетська книга : осінь, 2003 : каталог. Суми : Унів. кн., 2003. 11с.

Горницкая И. П., Ткачук Л. П. Каталог растений для работ по фитодизайну. Донецк : Лебедь, 2005. 228 с.

2.2.15. Бібліографічні покажчики

Куц О. С., Кацеба О. С. Бібліографічний покажчик та анотації кандидатських дисертацій, захищених у спеціалізованій вченій раді Львівського державного університету фізичної культури у 2006 році. Львів : Укр. технології, 2007. 74 с.

Систематизований покажчик матеріалів з кримінального права, опублікованих у Віснику Конституційного Суду України за 1997-2005 роки : бібліогр. покаж. / уклад. Б. О. Кириць, О. С. Потлань. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2006. 11 с.

2.2.16. Архівні документи

Діяльність історичної секції при ВУАН та зв'язаних з нею сторичних установ Академії в 1929-1930рр. // Інститут рукопису Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського Ф. Х (Всеукраїнська Академія Наук). Спр. 1686. 30 арк.

Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки // ЦДАГО України (Центр. Держ. архів вищ. Органів влади та упр. України). Ф. 1. Спр. 8-12. Копія.

2.2.17. Дисертації та автореферати дисертацій

Дисертації

Засуха Л. В. Розробка та удосконалення способів утримання й годівлі підсисних свиноматок і молодняку свиней : дис. ... канд. с.-г. наук : 06.02.04.

Полтава, 2018. 181 с.

Мельник Л. Ю. Формування економіки знань в аграрній сфері: теорія, методологія, практика : дис.... д-ра екон. наук : 08.00.03. Умань, 2017. 458 с.

Автореферати дисертацій

Новак І. М. Стратегія ефективного інвестування аграрної сфери економіки України : автореф.дис. ... канд. с.-г. наук : 08.00.03. Миколаїв, 2017.44 с.

Палій А. П. Обґрунтування, розробка та ефективність застосування інноваційних технологій і технічних рішень у молочному скотарстві : дис. ... д-ра с.-г. наук : спец. 06.02.04. Миколаїв, 2018. 55с.

2.2.18. Авторські свідоцтва та патенти

Авторські свідоцтва

А. с. 1007970 СССР, МКИЗ В 25 J 15/00. Устройство для захвата неориентированных деталей типа валов / В. С. Ваулин, В. Г. Кемайкин (СССР).№ 3360585/25-08 ; заявл. 23.11.81 ; опубл.30.03.83, Бюл. № 12.

Патенти

Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей : пат. 76509 Україна № 2004042416 ; заявл. 01.04.2004 ; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1), 120 с.

Люмінісцентний матеріал : пат. 25742 Україна : МПК6, СО9к11/00, G21H3/00. № 200701472 ; заявл. 12.02.2007 ; опубл. 27.08.2007, Бюл. № 13. 4с.

2.2.19. Частина видання (частина книги, статті та ін.)

Книги:

Крамаренко О. С. Молекулярно-генетичні маркери та їх використання в скотарстві. Оцінювання генетичної структури та прогнозування продуктивності тварин південної м'ясної породи за

ДНК-маркерами : монографія. Миколаїв, 2017. С.9-25.

Зеров М. Поетична діяльність Куліша. Українське письменство ХІХ ст. Від Куліша до Винниченка: нариси з новітнього українського письменства. – Дрогобич, 2007. С. 245-291.

Чорний Д. М. Міське самоврядування: тягарі проблем, принади цивілізації. По лівий бік Дніпра: проблеми модернізації міст України (кінець ХІХ початок ХХ ст.). Харків, 2007. Розд. 3. С. 137-202.

Статті зі збірників матеріалів конференцій:

Кіщак І. Т. Теоретичні засади економіко безпечної діяльності підприємств в умовах інтеграційних процесів. Інтеграційні процеси в економіці АПК : матеріали всеукр. наук.-практ. конфер., м. Миколаїв, 28-30 вересня 2011 р. / гол. ред. В. С. Шибанін. Миколаїв, 2011. С. 5-6.

Третьяк В. В., Стадник С.А., Калайтан Н. В. Возможности использования баз знаний для проектирования технологии взрывной штамповки. Современное состояние использования импульсных источников энергии в промышленности : тез. доп. междунар. науч.-техн. конф. (г. Харьков, 3-5 окт.

2007 г.). Харьков, 2007. С. 33-37.

Статті з періодичних видань:

Козіна Ж. Л. Теоретичні основи і результати практичного застосування системного аналізу в наукових дослідженнях в області спортивних ігор.

Теорія та методика фізичного виховання. 2007. № 6. С. 15-18.

Гранчак Т., Горовий В. Інформаційно-аналітичні структури бібліотек в умовах демократичних перетворень. Бібліотечний вісник. 2006. № 6. С. 14-17.

Валькман Ю. Р., Быков В. С., Рыхальский А.Ю. Моделирование НЕ-факторов – основа интеллектуализации компьютерных технологий. Системні дослідження та інформаційні технології. 2007. № 1. С. 39-61.

Валова І. Нові принципи угоди Базель II. Вісник аграрної науки Причорномор'я. 2016. Вип. 1 (88). С. 22-28.

2.3. Бібліографічний опис електронних ресурсів

2.3.1. Книга з глобальної мережі

Завіновська Г. Т. Економіка праці : навч. посібник. К. : КНЕУ, 2000.
URL : http://www.lp.edu.ua/tc.terminology/TK_Wisnyk_biblopys.htm/pdf (дата звернення: 11.11.2016).

2.3.2. Аудіокнига з глобальної мережі

Завіновська Г. Т. Економіка праці : навч. посібник. Київ : КНЕУ, 2000.
Електрон. аудіо дані. URL : http://www.lp.edu.ua/tc.terminology/TK_Wisnyk_biblopys.htm (дата звернення : 11.11.2016).

2.3.3. Відеокнига з глобальної мережі

Завіновська Г. Т. Економіка праці : навч. посібник. Київ : КНЕУ, 2000.
Електрон. відео дані. URL : http://www.lp.edu.ua/tc.terminology/TK_Wisnyk_biblopys.htm (дата звернення:
11.11.2016).

2.3.4. Електронна версія друкованого журналу

Економіка України : електрон. версія жур. 2009. № 1. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/portal/#E> (дата звернення: 11.11.2016).

2.3.5. Електронний журнал

Актуальні питання біології, екології та хімії : електрон. наук. фахове вид. 2009. № 3. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/Arbeh/index.html> (дата звернення: 11.11.2016).

2.3.6. Стаття з електронної версії друкованого періодичного видання

Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті / Л. Й. Костенко та ін. // Бібліотечний вісник. : електрон. версія жур. 2003. № 4. С. 43. URL : <http://www.nbuv.ua/articles/2003/03klinko.htm>. (дата звернення: 11.11.2016).

Берташ В. Пріоритети визначила громада // Голос України : електрон. версія газ. 2012. № 14 (5392). Дата оновлення : 04.08.2012. URL : <http://www.golos.com.ua/userfiles/file/040812/040812-u/pdf> (дата звернення: 06.08.2012).

Лучик С. Д. Можливості України щодо ієрархічного перенесення екологічної політики ЄС та адаптації земельного права // Актуальні питання біології, екології та хімії : електрон. версія зб. наук. праць. 2016. Вип. 2. С. 43. URL : <http://www.nbuv.ua/articles/2003/03klinko.htm/pdf> (дата звернення: 11.11.2016).

2.3.7. Веб-сайт

Миколаївський національний аграрний університет : сайт. URL: <https://www.mnau.edu.ua>. Верховна Рада України : офіційний веб-сайт / Верховна Рада України ; Управління комп'ютеризованих систем. К. : Верховна Рада України, 1994 – . URL : <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 11.11.2016).

2.3.8. Стаття з веб-сайту

Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті / Л. Й. Костенко та ін. URL: <http://www.nbuv.ua/articles/2003/03klinko.htm> (дата звернення: 11.11.2016).

2.3.9. Відеоматеріал з веб-сайту

Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті ті: електронні ресурси в науці, культурі та освіті / Л. Й. Костенко, А. О. Чекмарьов, А. Г. Бровкін, І. А. Павлуша. К., 2009. Електронні відео д а н і . U R L : <http://www.nbuv.ua/articles/2003/03klinko.htm> (дата звернення: 11.11.2016).

2.3.10. Аудіоматеріал з веб-сайту

Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті / Л. Й. Костенко, А. О. Чекмарьов, А. Г. Бровкін, І. А. Павлуша. К., 2009. Електронні аудіо д а н і . U R L : <http://www.nbuv.ua/articles/2003/03klinko.htm> (дата звернення: 11.11.2016).

2.3.11. Графічний матеріал з веб-сайту

Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті / Л. Й. Костенко, А. О. Чекмарьов, А. Г. Бровкін, І. А. Павлуша. К., 2009. Електронні граф. д а н і . U R L : <http://www.nbuv.ua/articles/2003/03klinko.htm>. (дата звернення: 11.11.2016).

2.3.12. Нормативно-правові акти

Конституція України : Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 11.11.2016).

Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 06.07.2005 № 2747-IV ; станом на 05.01.2016. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2747-15> (дата звернення: 11.11.2016).

Закони

Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII ; станом на 06.12.2016. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення: 11.11.2016).

Постанови

Про прийняття за основу проекту Закону України про оцінку впливу на довкілля : Постанова Верховної Ради України від 12.07.2016 № 1449- VIII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1449-19> (дата звернення: 11.11.2016).

Деякі питання фінансування програм та проектів регіонального розвитку : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2016 № 827 / Кабінет Міністрів України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/827-2016-п>. (дата звернення: 11.11.2016).

Укази

Деякі питання Національної ради реформ : Указ Президента України від 24.10.2016 № 471/2016 / Президент України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/471/2016>. (дата звернення: 11.11.2016).

Розпорядження

Про делегацію України для участі у переговорах щодо підготовки проекту Протоколу про Правила визначення країни походження товарів до Угоди про створення зони вільної торгівлі між державами – учасницями ГУУАМ : Розпорядження Президента України від 25.09.2015 № 720/2015-рп.

URL: [http:// zakon3.rada.gov.ua/laws/ show/720/2015-pp](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/720/2015-pp). (дата звернення: 11.11.2016).

Накази

Про внесення змін до вимог до форматів, структури та протоколів, що реалізуються у надійних засобах електронного цифрового підпису : Наказ Міністерства юстиції України від 24.11.2016 № 3354/5/730 / Міністерство юстиції України. URL: [http:// zakon3.rada.gov.ua/laws/ show/z1541-16](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1541-16). (дата звернення: 11.11.2016).

Листи

Щодо антикорупційного законодавства : Лист Міністерства Юстиції України від 27.09.2013 № 903-0-3-13/11. URL: [http://zakon3.rada.gov.ua/ laws/ show/v0903323-14](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0903323-14). (дата звернення: 11.11.2016).

2.3.13. Соціальні мережі

Українська Наукова Інтернет-Спільнота : соц.мережа. Львів, 2008-2017. URL: <http://www.naukaonline.org/>. (дата звернення: 11.11.2017).

Як процитувати твіт у науковій статті? // Пан бібліотекар : блог про бібл. справу та інформ. технології. Дата оновлення: 6.08.2013. URL: [http:// panbibliotekar.blogspot.com/2013/08/blogpost_6.html](http://panbibliotekar.blogspot.com/2013/08/blogpost_6.html). (дата звернення: 11.11.2016).

Бондар А. Визначення поняття «Бан» // Facebook. Дата оновлення: 18.03.2015. URL: [https:// w w w . f a c e b o o k . c o m / a n d r i j . b o n d a r / posts/10152554206896599](https://www.facebook.com/andrii.bondar/posts/10152554206896599). (дата звернення: 11.11.2016).

Сторінка з Вікіпедії

Ковальчук Галина Іванівна // Вікіпедія : вільна енциклопедія. Дата оновлення: 08.12.2012. URL: [h t t p : / / u k . w i k i p e d i a . o r g / w i k i / Ковальчук_Галина_Іванівна](http://uk.wikimedia.org/wiki/Ковальчук_Галина_Іванівна). (дата звернення: 11.11.2016).

Відео з Youtube

Посів сої сівалкою СЗТ-3,6 / Agro Men // YouTube. Дата оновлення: 04.05.2015. URL: [https:// www.youtube.com/watch?v=6WIBC1cp3Fk](https://www.youtube.com/watch?v=6WIBC1cp3Fk) (дата звернення: 11.11.2016).

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Методичні рекомендації щодо проходження виробничої практики
здобувачами вищої освіти денної форми навчання спеціальності 281
«Публічне управління та адміністрування»

Укладачі: **Ключник** Альона Володимирівна
Гончаренко Ірина Василівна
Галунець Наталія Іванівна

Формат 60x84 1/16. умов. друк. арк. 2,5
Тираж 50 прим. Зам _____

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54020, м. Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013